

De standpunten van de Kroon tegenover de bescherming van grondwaterwingebieden

1. Inleiding

In de laatste decennia is men meer en meer tot het inzicht gekomen, dat de omgeving van grondwaterwinplaatsen ten behoeve van een openbare drinkwatervoorziening bescherming behoeft tegen verontreinigingen die tot in het grondwater kunnen doordringen en op deze wijze het opgepompte water minder geschikt — of wellicht geheel ongeschikt — kunnen maken voor bereiding van drinkwater.

De redenen voor een dergelijke bescherming zijn, kort samengevat, de volgende.

MR. J. J. VAN SOEST
Ministerie van Volksgezondheid
en Milieuhygiëne

— Bodem- en grondwaterverontreiniging is een sluipend, onzichtbaar gevaar. Sluipend, omdat het grondwater zich in de meeste gevallen slechts zeer langzaam in de bodem verspreidt. De verontreiniging, die eensklaps in de putten te voorschijn komt, was meestal reeds geruime tijd met het grondwater onderweg en heeft in die tijd een groot gebied besmet. Onzichtbaar is het gevaar ook, omdat het meestal aan de oppervlakte te zien is. Het is geen enkele wijze waarneembaar is, ook een reeks van waarnemingsputten rondom de winplaats, die regelmatig wordt gecontroleerd, vormt geen afdoende bescherming omdat de stroombanen in het grondwater, waarlangs de verontreiniging zich verplaatst, vaak smal zijn, zodat de verontreiniging op deze wijze ongemerkt in de putten kan passeren.

— Men kan zich door de waterzuivering moeilijk tegen dergelijke verontreinigingen verdedigen, omdat de aard van de verontreiniging tevoren niet bekend kan zijn en het daardoor onmogelijk is om ervoor te zorgen, dat de voor die verontreiniging geschikte zuiveringsmethode op tijd beschikbaar is.

— Tenslotte, maar dat vloeit ook al uit de eerstgenoemde reden voort, kunnen verontreinigingen met moeilijk of niet afbreekbare stoffen het grondwater zeer lange tijd (tientallen jaren of nog langer) beïnvloeden. Tegenover al deze kwalijke zaken moet vastgesteld worden, dat het zoete grondwater toch een voor de bereiding van drinkwater uitstekend geschikte grondstof is wegens zijn constante temperatuur en samenstelling, alsmede de volstrekte afwezigheid in diepe grondlagen van ziekteverwekkende organismen, dit alles in tegenstelling tot oppervlaktewater.

De bescherming van het grondwater is dus een goede zaak.

De meeste provinciale besturen hebben daarom in de laatste twintig jaar op grond van de hun in de Provinciewet verleende autonome bevoegdheden daartoe verordeningen vastgesteld. In het merendeel van die verordeningen zijn rond waterwinplaatsen ten behoeve van de openbare drinkwatervoorziening beschermingsgebieden aangewezen, waarbinnen voor de grondwaterkwaliteit gevaarlijke handelingen niet zonder voorafgaande vergunning of ontheffing mogen worden verricht. Aanvankelijk werd getwijfeld, of de provincies daartoe de bevoegdheid zouden hebben omdat regelingen betreffende het bodembebruik zouden dienen te worden getroffen krachtens de Wet op de Ruimtelijke Ordening, dus krachtens op die wet gebaseerde gemeentelijke bestemmingsplannen. De uitspraken die de Kroon in beroepszaken betreffende de genoemde verordeningen heeft gegeven, hebben echter mijns inziens inmiddels wel duidelijk gemaakt dat de bevoegdheid tot het uitvaardigen van provinciale verordeningen ter bescherming van dit specifieke belang niet langer behoeft te worden betwijfeld.

Een andere zaak is de wijze van toepassing van deze verordeningen, en daarover gaat dit artikel.

In welke gevallen wordt wel, en in welke gevallen wordt geen ontheffing verleend voor handelingen die een gevaar voor verontreiniging van het grondwater meebrengen? Het aantal gevallen, waarin de Kroon in beroep daarover een uitspraak moet doen, neemt de laatste tijd toe. Een zevental uitspraken van de Kroon, gegeven in de jaren 1978—1980, wordt hieronder beknopt weergegeven. Drie daarvan hebben betrekking op de opslag van aardolieproducten, en vier op het bouwen van woningen in waterwingebieden. De uitkomsten zijn op het eerste gezicht erg wisselvallig. Aan het slot van dit opstel zal daarom worden bezien, of er toch niet een lijn in is te ontdekken.

2. De beslissingen van de Kroon

a. *De beslissing waarbij de vestiging van een benzinstation bij Glimmermade (gemeente Eelde) ongewenst werd geacht (KB van 21 december 1979, nr. 17).*

Krachtens de Verordening bescherming grondwaterkwaliteit Drenthe is voor de vestiging van benzinetankstations in die provincie een ontheffing van gedeputeerde staten van Drenthe nodig.

De Benzine en Petroleum Handel Maatschappij BV, beter bekend onder de aanduiding BP, vroeg een zodanige ontheffing

voor het oprichten van een benzinetankstation aan Rijksweg 36 in de gemeente Eelde, op ca 400 m afstand van de winningsmiddelen van het pompstation De Punt van het Gemeentelijk Waterbedrijf Groningen. Ondanks daartegen gerichte bezwaren van o.a. de regionale inspecteur van de volksgezondheid, belast met het toezicht op de hygiëne van het milieu, en van burgemeester en wethouders van Groningen verleende g.s. de gevraagde ontheffing. Wel werd aan deze ontheffing een reeks van voorwaarden gekoppeld, waarvan de belangrijkste waren:

— dat de Richtlijnen van de Commissie Preventie van Rampen door gevaarlijke stoffen (CPR) voor de ondergrondse opslag van vloeibare aardolieproducten in beschermde waterwingebieden in acht zouden worden genomen;

— dat de taluds van de bouwputten voor de tanks met oliebestendige kunststof folie zouden moeten worden bekleed en onder in die putten een drainage zou moeten worden aangebracht, uitmondende in een afsluitbare put;

— dat in de omgeving van de tanks peilbuizen zouden moeten worden geplaatst, waaruit ten minste tweemaal per maand watermonsters zouden moeten worden genomen.

Over deze voorwaarden wil ik het volgende opmerken.

De geciteerde CPR-richtlijnen zijn, zoals in het voorwoord daarvan duidelijk is vermeld, alleen bestemd voor toepassing in bijzondere omstandigheden, waarin bij wijze van uitzondering het verlenen van ontheffing van verbodsbepalingen, die zich tegen de hier bedoelde ondergrondse opslag richten, in overweging kan worden genomen. Deze omstandigheden kunnen zich, aldus dit voorwoord, bij voorbeeld voordoen als de vestiging van een nieuwe installatie in een beschermd waterwingebied onvermijdelijk is. Dit benzinetankstation bleek echter, zoals bij de behandeling van het Kroonberoep naar voren is gebracht, ter plaatse zeer wel te vermijden door daarvoor een andere lokatie langs de autoweg Emmen-De Punt te kiezen.

Verder valt het op, dat de CPR-Richtlijn het aanbrengen van een uitwendige kathodische bescherming aan de tanks als regel voorschrijft, terwijl in een aanvullende voorwaarde het bekleeden van de bouwputten van de tanks met kunststof folie werd geëist. Daarom moet in zo'n geval de anode op zeer korte afstand van de tanks, namelijk binnen de folie, worden geplaatst om te voorkomen dat een belemmering in de stroomkring wordt veroorzaakt.

Zoals gemeld, vernietigde de Kroon overeenkomstig het verzoek van de voornoemde inspecteur en van B. en W. van Groningen het besluit van g.s. tenslotte met de volgende overwegingen:

'Overwegende dat het onderwerpelijke benzineverkoop punt met ondergrondse opslag van benzine en huisbrandolie aan Rijksweg 36 in de gemeente Eelde — waarvoor gedeputeerde staten van Drenthe een voorwaardelijke ontheffing hebben verleend — is geprojecteerd in de — in hydrologisch opzicht — primaire zone van het waterwin gebied van het Gemeentelijk Waterbedrijf Groningen, op circa 400 m afstand van de winningsmiddelen van het pompstation De Punt;

dat in dit gebied ca. een derde gedeelte van het drinkwater voor de provincie Groningen alsmede het drinkwater voor de gemeente Eelde wordt gewonnen;

dat hier geen aaneengesloten weerstand biedende lagen voorkomen, voordat het grondwater bij de winningsmiddelen komt, en dat de grondwaterstroming is gericht van de in het geding zijnde plaats naar de winningsmiddelen;

dat op grond van de stukken en het verhandelde ter openbare vergadering van de Afdeling, voornoemd, moet worden aangenomen, dat het onderwerpelijke benzineverkoop punt een risico van verontreiniging van het grondwater oplevert;

dat dit risico door het stellen van voorschriften, zoals gedeputeerde staten en de Drenthe in dit geval hebben gedaan, kan worden beperkt, maar niet kan worden voorkomen;

dat mede in aanmerking dient te worden genomen, dat benzine en huisbrandolie dusdanig mobiel zijn, dat een betrekkelijk geringe hoeveelheid een groot gebied gedurende lange tijd kan verontreinigen;

dat er verder niet aan kan worden voorbijgegaan, dat na een eventuele verontreiniging vervangende mogelijkheden voor grondwaterwinning voor genoemd waterbedrijf voorshands ontbreken;

dat de noodzaak van vestiging van een benzine station op de in het geding zijnde plaats niet aannemelijk is gemaakt;

dat voorts in vorenvermelde openbare vergadering zijdens gedeputeerde staten en de Benzine en Petroleum Handel Maatschappij BV weliswaar voorbeelden zijn gegeven, waarin vergunningen krachtens de Hinderwet zijn verleend ten behoeve van in het win gebied van het Gemeentelijke Waterbedrijf Groningen gelegen opslag tanks voor benzine en huisbrandolie;

dat echter — wat daar overigens van zij — in dit geschil moet worden geoordeeld aan de hand van de met ingang van 1 oktober 1974 in werking getreden Verordening bescherming grondwaterkwaliteit Drenthe;

dat verder namens voornoemde besloten vennootschap is betoogd, dat bij vestiging van het onderwerpelijke verkooppunt een ander benzine station — gelegen aan de aftakking van Rijksweg 36 naar Emmen, nabij de Drentse Aa — zal worden opgeheven;

dat evenwel daartegenover en tegenover de belangen van de Benzine en Petroleum Handel Maatschappij BV doorslaggevende betekenis moet worden toegekend aan het belang van de bescherming van de kwaliteit van het grondwater in het onderwerpelijke waterwingebied;

dat uit het vorenstaande volgt, dat de beroepen gegrond moeten worden geacht, zodat het bestreden besluit niet kan worden gehandhaafd.'

b. De beslissing waarbij de oprichting van een bovengrondse opslag tank voor huisbrandolie te Hardinxveld-Giessendam nabij een waterwinplaats werd toegestaan (KB van 2 november 1979, nr. 58).

Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland hadden, ondanks bezwaren van de regionale inspecteur van de volksgezondheid, krachtens de Verordening bescherming waterwingebieden Zuid-Holland ontheffing verleend voor het plaatsen en gebruiken van een bovengrondse opslag tank voor huisbrandolie met een inhoud van 1200 l aan de Rivierdijk te Hardinxveld-Giessendam, op ca. 40 m afstand van de meest nabij gelegen pompputten van de waterwinplaats van het Waterleidingbedrijf de Alblasserwaard en Vijfheerenland. Bij deze ontheffing was o.m. als voorwaarde opgelegd dat de tank in een vloeistofdichte betonnen bak moest worden geplaatst, met een inhoud die groot genoeg was om bij lekkage de inhoud van de tank te kunnen bergen.

De inspecteur voerde in beroep aan, dat een dergelijke voorziening geen absolute zekerheid tegen verontreiniging van het grondwater kan bieden en dat bovendien bij het vullen van de tank brandstof buiten de bak kan worden gemorst. Hij had met dit beroep geen succes, want de Kroon verwierp deze bezwaren met de volgende overwegingen:

'Overwegende dat ingevolge het bepaalde in artikel 6, vierde lid, juncto eerste lid, van de Verordening bescherming waterwingebieden Zuid-Holland een ontheffing, als daar bedoeld, alleen mag worden geweigerd op grond van het belang van de bescherming van het waterwingebied tegen verontreiniging;

dat op grond van de stukken en het verhandelde in de openbare vergadering van de Afdeling, voornoemd, moet worden aangenomen, dat met name een risico van verontreiniging van het grondwater aan-

wezig is in geval van overvulling van de onderwerpelijke opslag tank voor huisbrandolie;

dat, ingevolge het bepaalde in artikel 3, derde lid, van de evengenoemde verordening het verbod tot het opslaan van schadelijke stoffen, vervat in het eerste lid, onder b, niet geldt voor vloeistofreservoirs, die in dichte kelders zijn geplaatst;

dat kennelijk een zodanige voorziening wordt geacht voldoende bescherming te bieden tegen verontreiniging van het grondwater, niettegenstaande ook daarbij een kans op overvulling bestaat;

dat in meergenoemde vergadering aannemelijk is gemaakt, dat de aan de in het geding zijnde ontheffing verbonden voorschriften vrijwel dezelfde waarborgen geven als die genoemd in artikel 3, derde lid, van de verordening;

dat, gelet op het vorenoverwogene, in dit geval aan het meergenoemde risico niet een zodanige betekenis kan worden toegekend dat deswege ontheffing behoort te worden geweigerd.'

c. De beslissing waarbij een ontheffing van het hebben en gebruiken van een ondergrondse opslag tank voor huisbrandolie in een beschermd waterwingebied I te Wassenaar werd geweigerd (KB van 21 januari 1980, nr. 17).

De eigenaar van deze tank verzette zich tegen een aanschrijving van Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland om de tank buiten gebruik te stellen. Een verzoek tot het verkrijgen van een ontheffing krachtens de Verordening waterwingebieden Zuid-Holland werd niet ingewilligd. Ook in beroep had de eigenaar van de tank geen succes. De Kroon overwoog:

'dat ingevolge het bepaalde in artikel 6, vierde lid, juncto eerste lid, van de verordening een ontheffing, als daar bedoeld, alleen mag worden geweigerd op grond van het belang van de bescherming van het waterwingebied tegen verontreiniging; dat de in het geding zijnde ondergrondse opslag tank voor huisbrandolie is gelegen in het waterwingebied I van de Duinwaterleiding van de gemeente 's-Gravenhage, op ca. 50 m afstand van de puttenraai Kaswetering II;

dat het bedoelde gebied behoort bij de duinen tussen Wassenaar en 's-Gravenhage waar drinkwater ten behoeve van ongeveer 1 miljoen mensen wordt gewonnen; dat in vorenbedoeld waterwingebied geen weerstand biedende lagen voorkomen, voordat het grondwater bij de winmiddelen komt;

dat blijkens de ambtsberichten en het verhandelde ter openbare vergadering van de Afdeling, voornoemd, het in gebruik hebb

in zulk een tank in dit watergebied I een risico van verontreiniging oplevert, dat door het stellen van voorschriften weliswaar kan worden beperkt, maar niet kan worden voorkomen;

dat voorts Gedeputeerde Staten terecht van oordeel zijn, dat de verwarming van het onderwerpelijke pand kan geschieden met andere middelen, welke geen bedreiging van de waterwinbelangen vormen;

dat de appellant in bovenvermelde verordening nog heeft aangevoerd dat terwijl een ontheffing is geweigerd, in dit watergebied een winplaats van ruwe aardolie wordt geëxploiteerd;

dat ten behoeve van deze oliewinning, reeds voordat de meergenoemde verordening in werking is getreden, een concessie is verleend op grond van de Mijwet 1810, aan elke concessie bepalingen zijn verbonden ter bescherming van het waterwingebied tegen verontreiniging, maar geen ontheffing verleend krachtens die verordening;

dat de appellant aan een en ander geen aanspraak kan ontlenen op verlening van een ontheffing te zijnen behoeve;

dat, alles bijeengenomen, tegenover de belangen van de appellant doorslaggevende betekenis moet worden toegekend aan het belang van de bescherming van het waterwingebied tegen verontreiniging;

dat gedeputeerde staten derhalve de gevraagde ontheffing terecht hebben geweigerd;

dat tenslotte in meervermelde vergadering namens gedeputeerde staten is verklaard, dat zij niet zullen eisen, dat in de winter wordt overgegaan op een andere brandstof, dat zij de in het geding zijnde tank hebben gedoogd in afwachting van Onze beslissing ter zake;

dat uit het vorenstaande volgt, dat het bestreden besluit dient te worden gehandhaafd.'

De beslissing waarbij ontheffing werd geweigerd voor de bouw van een woonhuis aan de Van Bergenlaan te Wassenaar in een beschermd waterwingebied I (KB van december 1978 nr 12).

Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland weigerden op grond van de reeds eerder vermelde Verordening bescherming waterwingebieden aan de Katwijkse Bouw Maatschappij BV een ontheffing voor de bouw van een woonhuis. B. en W. van Wassenaar gingen tegen deze beslissing bij de Kroon beroep, aanvoerende dat het perceel thans in gebruik was van een zekere A.A. M. Ruigrook te Rijswijk, dat de gevraagde ontheffing noodzakelijk was om te kunnen bouwen overeenkomstig het ingediende bouwplan dat door g.s. zelf ingevolge artikel 19 van de Wet op de Ruimtelijke Ordening artikel 50 van de Woningwet een ver-

klaring van geen bezwaar was afgegeven. Volgens B. en W. hadden g.s. door het afgeven van deze verklaring, waarbij de aanwezigheid van de waterwinning uitdrukkelijk mede in beschouwing was genomen, hun recht om ontheffing krachtens de Verordening te weigeren verwerkt. De Kroon verwierp deze bezwaren met de volgende overwegingen.

'Overwegende dat ingevolge het bepaalde in artikel 6, vierde lid, juncto eerste lid, van de Verordening bescherming waterwingebieden Zuid-Holland een ontheffing als daar bedoeld alleen mag worden geweigerd op grond van het belang van de bescherming van het waterwingebied tegen verontreiniging;

dat op grond van de overgelegde ambtsberichten moet worden aangenomen, dat in dit geval een risico van verontreiniging van het grondwater aanwezig is bij langdurige onderbreking van de infiltratie, welke plaatsvindt tussen de bouwplaats en de waterwinningsmiddelen;

dat dit risico weliswaar door voorschriften kan worden beperkt, maar niet kan worden voorkomen;

dat het appellerende college van burgemeester en wethouders van mening is, dat door Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland verwachtingen zijn gewekt, nu zij — op 15 oktober 1975 — een verklaring van geen bezwaar op grond van artikel 19 van de Wet op de Ruimtelijke Ordening en artikel 50, achtste lid, der Woningwet hebben afgegeven met betrekking tot de bouw van een woning op het onderwerpelijke terrein;

dat evenwel bij afweging van de betrokken belangen doorslaggevende betekenis moet worden toegekend aan het belang van de bescherming van het waterwingebied;

dat mitsdien het bestreden besluit van Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland dient te worden gehandhaafd.'

e. De beslissingen waarbij ontheffing werd toegestaan voor de bouw van woonhuizen aan de Van Bergenlaan te Wassenaar in een beschermd waterwingebied I (KB's van 23 mei 1979, nr 29, 25 mei 1979, nr 27 en 16 oktober 1979 nr 17).

Deze beslissingen hadden betrekking op een nagenoeg gelijke situatie als de hierboven onder d beschreven beslissing. Ook hier ging het om woningbouw aan de Van Bergenlaan te Wassenaar. De beslissingen van 23 en 25 mei 1979 betroffen gevallen, waarin g.s. krachtens de Verordening bescherming waterwingebieden ontheffingen van het verbod tot het bouwen van een woning hadden verleend, en waartegen de regionale inspecteur van de volksgezondheid, belast met het toezicht op de hygiëne

van het milieu, beroep bij de Kroon had ingesteld.

Deze beroepen werden met gelijklopende overwegingen verworpen, en wel als volgt. 'Dat de in het geding zijnde woning deel uitmaakt van de bestaande woonwijk 'Rijksdorp', waarin nog enkele bebouwingsmogelijkheden onbenut waren;

dat op grond van de overgelegde ambtsberichten moet worden aangenomen, dat de grondwaterstroom ter plaatse in oostelijke richting loopt, derhalve van de waterwinningsmiddelen af en dat dit ook het geval zal zijn bij langdurige onderbreking van de infiltratie, welke plaatsvindt tussen de bouwplaats en bedoelde winningsmiddelen;

dat, gelet op het bovenstaande, het verhandelde ter openbare vergadering van de Afdeling, voornoemd, alsmede de door gedeputeerde staten aan de ontheffing verbonden voorschriften, in dit geval geen zodanig risico van verontreiniging van het waterwingebied aanwezig is, dat deswege ontheffing behoort te worden geweigerd;

dat, voor zover de bezwaren van de appellerende inspecteur betrekking hebben op de toekomstige drinkwatervoorziening in uitzonderlijke situaties, alsmede op de beperking van de mogelijkheid tot het winnen van grondwater, deze, gelet op vorenvermelde enig mogelijke afwijzingsgrond, buiten beschouwing moeten blijven;

dat uit het vorenstaande volgt, dat het bestreden besluit dient te worden gehandhaafd.'

Een vergelijking van deze overwegingen met die welke hierboven onder d werden vermeld doet zien, dat in het daar besproken geval verwacht werd, dat een risico van verontreiniging van het (op te pompen) grondwater aanwezig zou zijn bij een langdurige onderbreking van de infiltratie. In de hier weergegeven overwegingen wordt deze mogelijkheid uitdrukkelijk uitgestoten. In haar beslissing van 16 oktober 1979 geeft de Kroon echter een met het onder d besproken K.b. van 20 december 1978 (geval Ruigrook) niet te rijmen oordeel. Hier was door gedeputeerde staten een ontheffing voor de bouw van een woning geweigerd, met name omdat bij langdurige onderbreking van de infiltratie in het duingebied een verontreiniging van het op te pompen grondwater mogelijk werd geacht. Tegen deze beslissing werd niet alleen door B. en W. van Wassenaar, maar ook door de koper van het betrokken perceel, B. Faber, beroep bij de Kroon ingesteld. Ook hier hadden g.s., evenals in het onder d besproken geval - Ruigrook, aanvankelijk een verklaring van geen bezwaar op grond van artikel 19 van de Wet op de Ruimtelijke Ordening en artikel 50, achtste lid van de Woningwet

afgegeven. Zij hadden daarbij overwogen 'dat de gemeenteraad weliswaar aan het betrokken perceel overeenkomstig hun aanwijzingen de bestemming waterwingebied had gegeven, doch dat enige verspreid liggende villa's geen afbreuk behoeven te doen aan de belangen van de waterwinning'.

De door deze mededeling gewekte verwachting heeft kennelijk in de Kroonbeslissing een belangrijke rol gespeeld. De Kroon overwoog namelijk, bij het alsnog verlenen van de gevraagde ontheffing:

'dat de motivering van het bestreden besluit geen zodanige gebreken vertoont, dat het op grond daarvan zou moeten worden vernietigd;

dat ingevolge het bepaalde in artikel 6, vierde lid, juncto eerste lid, van voornoemde verordening een ontheffing als daar bedoeld alleen mag worden geweigerd op grond van het belang van de bescherming van het waterwingebied tegen verontreiniging; dat op grond van de overlegde ambtsberichten moet worden aangenomen, dat in dit geval een risico van verontreiniging van het grondwater aanwezig is bij langdurige onderbreking van de infiltratie, welke plaatsvindt tussen de bouwplaats en de waterwinningsmiddelen;

dat dit risico, mede gelet op het verhandelde ter openbare vergadering van de Afdeling, voornoemd, door het stellen van voorschriften kan worden beperkt;

dat tegenover het belang van de drinkwatervoorziening het belang staat van appelland B. Faber, die het in het geding zijnde terrein in december 1976 als bouwterrein heeft gekocht, nadat gedeputeerde staten op 15 oktober 1975 een verklaring van geen bezwaar op grond van artikel 19 van de Wet op de Ruimtelijke Ordening en artikel 50, achtste lid, der Woningwet hadden afgegeven met betrekking tot de bouw van een woning aldaar;

dat B. en W. van Wassenaar, die ook zelf in beroep zijn gekomen, van mening zijn, dat de door gedeputeerde staten aldus gewekte verwachtingen zwaar zullen moeten wegen;

dat Wij bij afweging van de betrokken belangen van oordeel zijn, dat in dit geval door het verlenen van de gevraagde ontheffing niet zodanig afbreuk zal worden gedaan aan het belang van de bescherming van het waterwingebied, dat daarvoor het belang van appelland B. Faber zou dienen te wijken;

dat derhalve de gevraagde ontheffing alsnog behoort te worden verleend.'

Het Koninklijk Besluit in deze beroepszaak werd door de Minister van Binnenlandse Zaken aan gedeputeerde staten bij brief van 29 oktober 1979 aangeboden op een wat ongebruikelijke wijze, namelijk met een

uitvoerige toelichting. Een dergelijke toelichting lijkt ook allerm minst overbodig na het hiervoor geciteerde KB van 20 december 1978 nr 12.

Het ter zake dienende gedeelte van deze brief wordt hier weergegeven.

'Het betreft hier een ontheffing welke onder voorwaarden verleend is voor de bouw van een woonhuis in het beschermde waterwingebied I te Wassenaar. Mijn ambtgenoot van Volksgezondheid en Milieuhygiëne heeft tegen het bouwen in dit gebied zeer ernstige bezwaren, aangezien het gehele duingebied van uw provincie van bijzondere betekenis is voor de watervoorziening van een groot deel van de provincie (ca. één miljoen mensen). Mede in verband met de voorraadvoiming in het Westen van het land, moet voor een zo groot mogelijk deel van het duingebied de mogelijkheid open blijven dit voor de drinkwatervoorziening te gebruiken. In beginsel dient in waterwin- en infiltratiegebieden elke verontreiniging, ook onopzettelijk, ten gevolge van het voorkomen van wegen, parkeerterreinen, kampeerterreinen en woonbebouwing te worden geweerd. Elke aantasting van dit gebied betekent immers een vermindering van de mogelijkheden tot gebruik daarvan voor de waterwinning. Dit geldt uiteraard ook voor dit geval. Voorts bestaat door het toestaan van woningbouw in het onderhavige geval de mogelijkheid van precedentwerking waardoor verdere woonbebouwing in het betreffende waterwingebied niet zou zijn tegen te houden in overeenkomstige situaties.

De verordening bescherming waterwingebieden Zuid-Holland laat enige ruimte voor een belangenafweging. Het zeer grote belang van de bescherming van het waterwingebied tegen verontreiniging is zorgvuldig afgewogen tegen het belang van appelland. Hieromtrent is tot driemaal toe het advies van de Afdeling voor de geschillen van bestuur van de Raad van State ingewonnen. In dit geval is uiteindelijk geoordeeld dat voor het verlenen van de gevraagde ontheffing op de wijze zoals in het Koninklijk Besluit is verwoord, niet zodanige afbreuk zal worden gedaan aan het belang van de bescherming van het waterwingebied dat daarvoor het belang van appelland zou dienen te wijken. Zeer zwaar hebben gewogen de bij de appelland gewekte verwachtingen, doordat hij pas tot aankoop van het in geding zijnde terrein is overgegaan nadat uw college een verklaring van geen bezwaar op grond van de Wet op de ruimtelijke ordening had verleend ten aanzien van de bouw van een woning aldaar. Bovendien valt aan te nemen dat appelland verschoonbaar heeft gedwaald omtrent de vereiste ontheffing. Daarbij heb ik oog

gehad voor het aanwezige risico van verontreiniging van het waterwingebied, doch gemeend, dat de stringente voorschriften risico in voldoende mate beperken.

Het moge duidelijk zijn dat het hier een zeer bijzonder geval betreft en dat het verlenen van de ontheffing niet zal afdoen aan het standpunt van mijn ambtgenoot van Volksgezondheid en Milieuhygiëne dat de bescherming van de onderhavige waterwingebied plaats van zeer grote betekenis moet worden geacht, welk standpunt ik in het algemeen kan onderschrijven.

Ik vertrouw erop dat door het bovenstaande de precedentwerking wordt voorkomen.'

3. Evaluatie van de beslissingen van de Kroon

De veelheid van voorschriften, die aan de voor het totstandbrengen van een benzine tankstation te Glimmermade (2a) verleen ontheffing waren verbonden, heeft de Kroon er toch niet toe gebracht deze ontheffing stand te houden. Formeel gesproken was niet zo'n sterke zaak: de plaats, waar het tankstation zou worden gevestigd, viel buiten het gebied dat door de gemeenteraad van Eelde in zijn bestemmingsplan voor buitengebieden als waterwingebied was aangegeven. Tegen dit bestemmingsplan, dat dateert van 1973, was door de gemeente Groningen destijds abusievelijk geen bezwaar gemaakt. De verordening bescherming grondwaterkwaliteit Drenthe geeft geen beschermde waterwingebieden aan, zodat ook uit deze verordening niet kon worden afgeleid dat de voor het benzinestation gekozen plaats uit een oogpunt van bescherming van de drinkwatervoorziening ongewenst was. Het feit, dat het pompstation een bijzonder gewichtige functie voor de drinkwatervoorziening heeft en omstandigheid, dat voor het tankstation een andere plaats langs de Rijksweg kon worden gevonden, hebben blijkbaar de doorslag gegeven.

Deze zaak geeft voldoende aanleiding om erop te wijzen, hoe belangrijk het is dat de waterleidingbedrijven erop letten dat in gemeentelijke bestemmingsplannen beschermingsgebieden worden aangewezen die, anders dan in het hier besproken geval, in alle opzichten aan redelijke eisen voldoen. Het rapport van de Commissie bescherming waterwingebieden, dat in 1978 in voorlopige vorm verscheen en waarvan binnenkort een herziene editie kan worden verwacht, kan hierbij een goede handreiking bieden.

De bovengrondse opslag van huisbrandolie in een vloeistofdichte bak te Hardinxveld-Giessendam (2b) werd door de Kroon toegestaan, omdat de Verordening bescherming waterwingebieden Zuid-Holl

een verbod bevat voor vloeistof reservoirs, die in dichte kelders zijn geplaatst. De vloeistofdichte bak zou vrijwel dezelfde waarborgen geven. Mijns inziens houdt dit een waarschuwing in voor de ontwerpers van verordeningen, om niet te vrijgevig te zijn met vrijstellingen, waarvan de consequenties niet geheel zijn te overzien.

Kennelijk is bij het formuleren van de rijstelling gedacht aan binnen gebouwen, i.v. in stookkelders, opgestelde brandstoftanks. Het vullen van dergelijke tanks, dat ook van buiten af zal moeten geschieden, is echter wel degelijk risico's voor verontreiniging van het grondwater opleveren.

De onder 2c vermelde weigering van ontferming voor het in bedrijf houden van een ondergrondse huisbrandolietank in het waterwingebied I te Wassenaar is inmiddels door een aantal soortgelijke beslissingen gevolgd. Deze beslissing is voor een belangrijk deel mede gemotiveerd door de overweging, dat ook met andere, voor de grondwaterwaltheit niet gevaarlijke, middelen in verarming kan worden voorzien, zoals met aardgas.

De onder d en e vermelde beslissingen betreffen alle het bouwen van huizen aan de Van Bergenlaan te Wassenaar, in elkaars onmiddellijke nabijheid. Zij zijn niet met elkaar in overeenstemming te brengen.

De KB's van 23 en 25 mei 1979 stellen duidelijk aan het licht, dat het ontbreken aan één argument aan de tegen het bouwen aangevoerde bezwaren voor het oordeel van de Kroon beslissend kan zijn. Dit argument betrof de omstandigheid, dat bij langdurige stopzetting van de infiltratie in de duinen de grondwaterstroom ter plaatse zou omkeren en verontreinigingen naar de oppervlakte zou voeren.

Omdat met behulp van de verordening naar het oordeel van de Kroon alleen de beaande onttrekking kan worden beschermd, is dit argument hier doorslaggevend. Voor de toekomst moet er dus rekening mee worden gehouden, dat de Kroon geneigd is de beschermingsverordeningen zó uit te leggen, dat alleen reeds gevestigde belangen aan de drinkwatervoorziening worden beschermd. Dit betekent, dat toekomstige mogelijkheden tot winning van grondwater buiten het bereik van de verordeningen vallen. Hiertegen zal men zich wellicht thans alleen door voorschriften in gemeentelijke bestemmingsplannen, die immers ook toekomstig grondgebruik kunnen betreffen, kunnen wapenen.

Het laatst besproken geval - Faber (KB van 16-10-1979, nr. 17) liet zien, welke mogelijkheden het gevolg zijn van niet met elkaar strokende beslissingen in het kader van de ruimtelijke ordening en van een beschermingsverordening. Voor de bouw van het woonhuis was immers eerst,

namelijk reeds in 1975, door g.s. een verklaring van geen bezwaar op grond van de Wet op de Ruimtelijke Ordening afgegeven. Vertrouwende op deze beslissing had Faber het desbetreffende perceel gekocht. Daarna werd hem echter de gevraagde ontheffing krachtens de beschermingsverordening geweigerd. De overwegingen van het Koninklijk Besluit geven de indruk, dat hier de gewekte verwachtingen de doorslag hebben gegeven om uiteindelijk ten gunste van Faber te beslissen. De brief van de Minister van Binnenlandse Zaken aan g.s. geeft duidelijk aan, dat aan deze beslissing een uitvoerige briefwisseling tussen de Minister van Volksgezondheid en Milieuhygiëne en de Minister van Binnenlandse Zaken enerzijds en de Raad van State anderzijds is voorafgegaan. De Minister van Binnenlandse Zaken is de verantwoordelijke Minister omdat het hier de toepassing van een autonome provinciale verordening betrof. De brief is kennelijk een wenk, dat een inconsistent beleid moet worden vermeden, omdat het op zo'n gespannen voet staat met beginselen van behoorlijk bestuur, dat daarvan het algemeen belang wel eens het slachtoffer kan worden. Ook kunnen uit de brief nog andere interessante conclusies worden getrokken, die ik gaarne aan de lezer overlaat. Met stringente voorwaarden is in dit geval het belang van de drinkwatervoorziening zo goed mogelijk veilig gesteld. Deze voorwaarden betreffen voornamelijk de inrichting van de bouwplaats, de afvoer van faecaliën en huishoudelijk afvalwater en een verbod tot het opslaan van aardolieproducten.

Alles samen genomen mag worden geconcludeerd, dat de provinciale beschermingsverordeningen een wezenlijk, onmisbaar element vormen bij de veiligstelling van de grondwaterwinning ten behoeve van de openbare drinkwatervoorziening. De bescherming van toekomstige mogelijkheden van grondwaterwinning is echter met deze verordeningen moeilijk, zo niet onmogelijk, omdat deze verordeningen alleen reeds bestaande belangen kunnen beschermen. Door middel van streek- en bestemmingsplannen kan wellicht in zekere mate in dit gebrek worden voorzien. Niet met elkaar strokende beslissingen in de kaders van de ruimtelijke ordening en van de beschermingsverordeningen kunnen tot grote moeilijkheden aanleiding geven. Soortgelijke moeilijkheden zouden wellicht ook kunnen ontstaan wanneer het om toepassing van andere wetgeving gaat, bijv. de Hinderwet.

Postakademiale excursie naar Duitsland

De Stichting Postakademiale Vorming Gezondheidstechniek te Delft, organiseert van 21 t/m 27 september a.s. een excursie naar West-Duitsland. Bezocht worden:

Mülheim - drinkwaterbedrijf; Wuppertal - Wuppertalverband, afvalwater en drinkwater; Wuppertal Rutenbeck - Bayer, afvalwater; Siegburg - drinkwaterbedrijf; Wiesbaden - drinkwaterbedrijf; Mainz - Rheinwasser Untersuchung Station, metingen aan de Rijn; Frankfurt - Hoechst A.G., afvalwater en proceswater; Gernsheim - farmaceutische industrie E. Merck, afvalwater en proceswater en Ludwigshafen - BASF, afvalwater en proceswater.

De reis gaat deels per trein, deels per bus. De kosten zijn: trein: f 250,—; autocar f 300,—; hotel: gem. f 90,— per nacht (het aantal overnachtingen is 6) en maaltijden: f 20,— à f 30,— per maaltijd. Intekenformulieren te verkrijgen bij: ir. J. L. N. Spangenberg, Stichting Postakademiale Vorming Gezondheidstechniek, Stevinweg 1, 2628 CN Delft, tel. 015 - 785468/784618.

OQSI

Op het opschriftenplaatje van een pomp stond geschreven: 'toerental = 1500 omw./min.. De uitdrukking 'toerental' is een wat verouderde uitdrukking, waarvoor thans gebruikt wordt: rotatiefrequentie. Het symbool voor deze grootte is n .

De eenheid voor de grootte rotatiefrequentie is per seconde. Het symbool hiervoor is $1/s$ of s^{-1} . Ook kan worden geschreven Hz (het symbool van hertz, dit is afgeleid van de eigenaam Hertz). Opgemerkt wordt dat de symbolen van eenheden die afgeleid zijn van een eigenaam met een hoofdletter worden geschreven: Hz, W, K, Pa, N, J, V, A. De volledige namen van die eenheden worden echter met een kleine letter geschreven: hertz, watt, kelvin, pascal, newton, joule, volt, ampère.

Nog even terugkomend op de pomp: op het plaatje had moeten staan: rotatiefrequentie = 25/s of beter $n = 25$ Hz.

